או צבור וצבור אבל יחיד לגבי צבור כמאן דלא צלי דמי קמ"ל ואי אשמעינן הכא משום דלא אתחיל בה אבל התם דאתחיל בה אימא לא צריכא אמר רב הונא הנכנס לבית הכנסת ומצא צבור שמתפללין [א]אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע ש"ץ למודים יתפלל ואם לאו אל יתפלל ריב"ל אמר [ב]אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע ש"צ לקדושה יתפלל ואם לאו אל יתפלל במאי קא מפלגי מר סבר יחיד אומר קדושה ומר סבר אין יחיד אומר קדושה [א]וכן אמר רב אדא בר אהבה [ב]מנין שאין היחיד אומר קדושה שנאמר [1]ונקדשתי בתוך בני ישראל [ג]כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה מאי משמע דתני [ג]רבנאי אחוה דרבי חייא בר אבא אתיא תוך תוך כתיב הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל וכתיב התם [2]הבדלו מתוך העדה הזאת [ד]מה להלן עשרה אף כאן עשרה ודכולי עלמא מיהת מפסק לא פסיק איבעיא להו מהו להפסיק ליהא שמו הגדול מבורך כי אתא רב דימי אמר ר' יהודה [ה]ור"ש תלמידי דרבי יוחנן אמרי לכל אין מפסיקין חוץ מן יהא שמו הגדול מבורך שאפילו עוסק במעשה מרכבה פוסק ולית [ד]הלכתא כותיה: ר' יהודה אומר מברך לפניהם ולאחריהם: למימרא דקסבר רבי יהודה בעל קרי מותר בדברי תורה והאמר ריב"ל מנין לבעל קרי שאסור בדברי תורה [ו]שנאמר [3]והודעתם לבניך ולבני בניך וסמיך ליה יום אשר עמדת וגו' מה להלן בעלי קריין אסורין אף כאן בעלי קריין אסורין וכי תימא [ז]רבי יהודה [ח]לא דריש סמוכים והאמר [ט]רב יוסף אפילו מאן דלא דריש סמוכים בכל התורה במשנה תורה דריש דהא רבי יהודה לא דריש סמוכין בכל התורה כולה ובמשנה תורה דריש ובכל התורה כולה מנא לן דלא דריש דתניא [י]בן עזאי אומר נאמר [4]מכשפה לא תחיה ונאמר כל שוכב עם בהמה מות יומת סמכו ענין לו לומר מה שוכב עם בהמה בסקילה [ה]אף מכשפה נמי בסקילה אמר ליה ר' יהודה וכי מפני שסמכו ענין לו נוציא לזה לסקילה אלא אוב וידעוני בכלל כל המכשפים היו ולמה יצאו להקיש להן ולומר לך מה אוב וידעוני בסקילה אף מכשפה בסקילה ובמשנה תורה מנא לן דדריש דתניא רבי אליעזר אומר [כ]נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו אנוסת בנו ומפותת בנו ר' יהודה אוסר באנוסת אביו ובמפותת אביו ואמר רב גידל אמר רב מאי טעמא דר' יהודה דכתיב [5]לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה (את) כנף אביו כנף שראה אביו לא יגלה וממאי דבאנוסת אביו כתיב דסמיך ליה [6]ונתן האיש השוכב עמה וגו' אמרי אין במשנה תורה דריש והני סמוכין מבעי ליה לאידך דריב"ל דאמר ריב"ל [ל]כל המלמד לבנו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו קבלה מהר חורב שנאמר [3]והודעתם לבניך ולבני בניך וכתיב בתריה יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב [מ]תנן זב שראה קרי ונדה שפלטה שכבת זרע המשמשת וראתה [נ]דם צריכין טבילה ורבי יהודה פוטר עד כאן לא פטר רבי יהודה אלא בזב שראה קרי דמעיקרא לאו בר טבילה הוא אבל בעל קרי גרידא מחייב וכי תימא ה"ה דאפילו בעל קרי גרידא נמי פטר רבי יהודה והאי דקא מפלגי בזב שראה קרי להודיעך כחן דרבנן אימא סיפא המשמשת וראתה [נ]דם צריכה טבילה למאן קתני לה אילימא לרבנן פשיטא השתא ומה זב שראה קרי דמעיקרא לאו בר טבילה הוא מחייבי רבנן המשמשת וראתה [נ]דם דמעיקרא בת טבילה היא לא כל שכן אלא לאו ר' יהודה היא ודוקא קתני לה

משמשת

או צבור ולצבור. בין בראשונה בין בשניה היה עם הצבור כגון עשרה אחר עשרה וזה עמהם בשתיהן ששכח שהתפלל עם הראשונים: **רב הונא סבר.** יחיד המתפלל עם הצבור אומר קדוש הלכך אם לא גמר עד שלא יגיע ש"ץ לקדוש לית לן בה אבל מודים אף על פי שיחיד אומר מודים אם אינו אומרו עם הצבור הרואה את כולם כורעים והוא אינו כורע נראה ככופר במי שחבריו משתחוין לו: **מפסק לא פסיק.** תפלתו לקדושה לענות עם הצבור וכן למודים: **במשנה תורה דריש.** והאי קרא במשנה תורה הוא נאמר: **מכשפה לא תחיה.** ולא פירש באיזו מיתה תמות ונאמר אצלו כל שוכב עם בהמה מות יומת: **סמכו ענין לו.** סמכתו פרשת מכשפה לא תחיה לשוכב עם בהמה: **מה שוכב עם בהמה בסקילה.** כדאמרינן לה בסנהדרין פרק ד' מיתות (דף נד:) בגזירה שוה דתהרגנו דהכא מכי הרוג תהרגנו דמסית אף מכשף בסקילה: **אמר ליה רבי יהודה וכי מפני שסמכו הענין.** לשוכב עם בהמה נוציא זה המכשף לסקילה שהיא חמורה מכל מיתות שבתורה אלא מקרא מפורש יש לו במקום אחר שהוא בסקילה: **אוב וידעוני בכלל.** לא תחיה דכל המכשפים היו ולמה יצאו בפני עצמן כשהפרישן לסקילה כדכתיב באבן ירגמו אותם דמיהם בם (ס) להקיש אליהם את כל הכלל שזו מדה בתורה שכל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא: **זב שראה קרי וכו'.** לענין טבילה שתקן עזרא לבעלי קריין לעסוק בתורה קאי ולשאר טמאים לא הצריך וקאמר הכא דאם יש לו טומאה אחרת עם הקרי שאינו יכול לצאת ממנה בטבילה זו כגון זב ונדה שהם טמאים טומאת שבעה אפילו הכי צריך לטבול לקריו קודם שיעסוק בתורה: **פולטת שכבת זרע.** הרי היא כבעל קרי: **ורבי יהודה פוטר.** (א) קס"ד דאין טבילה זו מטהרתו מכל וכל: **המשמשת למאן קתני לה.** להשמיענו כח מי הוצרכו לחלוק בה: **אילימא לרבנן.** להודיעך כחן דמחייבי בה: **פשיטא וזב שראה קרי.** שקדמתו טומאת הזיבה מעיקרא: **דמעיקרא.** בשעה שראה קרי לאו בר טבילה הוא ומחייבי ליה רבנן טבילה לקרי לדברי תורה:

משמשת

עד שלא יגיע שליח צבור למודים. וטעמא לפי שצריך לשוח עם הצבור שלא יראה ככופר במי שהצבור משתחוין לו והוא הדין נמי אם יגיע למודים כשש"צ יגיע למודים דשפיר דמי כיון שהוא משתחוה עם חביריו אבל אין גמרא פסיקא ליה כי האי גוונא אבל אין נראה דמשום מודים דרבנן נקט הכי שמצוה לענות שזה לא מליט לו עיקר בגמ' ור"ת היה רגיל כשהיה מתפלל ביחיד[א] כשהחזן מגיע למודים היה כורע עם הקהל בלא אמירה כלל ודוקא באמצע ברכה אבל בסוף ברכה לא דאמר לקמן (דף לד.) דאסור לשחות בסוף כל ברכה וברכה מיהו לכתחלה אין לעשות כן כדמשמע הכא וכתב רש"י בסוכה פרק לולב הגזול (דף לח:) דאדם המתפלל ושמע מפי החזן קדיש או קדושה אינו יכול להפסיק ולענות עם הצבור אלא ישתוק ויכוין מעט דשומע כעונה וי"ל דלכתחלה אין לעשות כן דעניה חשיבא טפי הדור מצוה. ור"ת ור"י היו אומרים דאדרבה אי שומע כעונה הוי הפסקה אם שותק. ומ"מ נהגו העם לשתוק ולשמוע וגדול המנהג. בירושלמי פרק תפלת השחר קאמר לא התפלל (ב) וכא ומצאן מתפללין מוסף אם היה יודע שיהיה מתפלל וגומר עד שלא יתחיל ש"ץ כדי לענות אמן מתפלל אם לאו לא יתפלל. באיזה אמן אמרו פליגי ביה תרי אמוראי חד אמר באמן של האל הקדוש וחד אמר באמן של שומע תפלה ולא פליגי כאן בחול כאן בשבת והא דאמרינן באמן של שומע תפלה היינו בחול לכך יש ליזהר לענות אמן בהאל הקדוש וגם לענות אמן בשומע תפלה ומתוך הירושלמי משמע שהיו רגילין לומר י"ח ברכות שלמות במוסף של חול כגון בר"ח ובחול המועד ומיהו אנן סמכינן אהא דאמר פרק תפלת השחר (לקמן דף כט.) דקאמר תמני סרי תקון תשסרי לא תקון ומה שאנו אומרים ענינו בין גואל לרופא לא קשה שאינו אלא לש"ץ אבל יחיד כוללה בש"ת ועוד אומר הר"ל חיים דאיתא בתוספתא (דפ' מ"ה) כהלין כמנהגנו דקאמר התם ימים שיש בהן קרבן מוסף כגון ר"ח וח"ה ערבית ושחרית מתפלל י"ח שלמות ואומר מעין המאורע בעבודה ואם לא אמר מחזירים אותו ובמוספים מתפלל שבע ואומר קדושת היום באמצע ובירושלמי נמי י"ל דטעות סופר הוא ול"ג של מוסף אלא בא ומצאן מתפללים וכן משמע בירושלמי פרק מי שמתו דגם זו המימרא כתובה שם ולא הזכיר של מוסף כלל: **אין יחיד מתפלל קדושה.** וכן הלכה אבל המתפלל י"ח עם החזן כשיגיע ש"ץ לקדושה יאמר עם השליח צבור נקדש וכל הקדושה משום יכול לענות עם הצבור דאין זה קרוי יחיד:

ונמי

עין משפט נר מצוה

כ א [טוש"ע או"ח סי' קט סעיף א]:

ב מיי' פ"ח מהלכות תפלה הלכה ט סמג עשין יט טור ש"ע או"ח סימן קט סעיף א [וטור סי' קכד]:

כא ג מיי' פ"ח שם הלכה ו טור וש"ע או"ח סימן נה סעיף א:

כב ד מיי' פ"י שם הלכה ט טור וש"ע או"ח סימן קד סעיף ז:

כג ה מיי' פ"ה מהל' ע"ז הלכה טו [ופט"ו מהלכות סנהדרין הלכה י] סמג לאוין יט טור יו"ד סימן קעט [סעיף טו]:

כד ו מיי' פ"ב מהלכות איסורי ביאה הלכה יב טוש"ע אה"ע סי' טו [סעיף כ]:

◆

רבינו חננאל

אמר רב הונא הנכנס לבית הכנסת ומצא צבור שמתפללין אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע שליח צבור למודים יתפלל ואם לאו אל יתפלל. וריב"ל אמר אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע ש"ץ לקדושה יתפלל ואם לאו אל יתפלל. הלכה כריב"ל דלא יתחיל אא"כ יודע שיכול לסיים עד קדושה. ודכולי עלמא מיהת מפסק לא פסיק, פי'. אינו פוסק ועונה אבל פוסק ושותק עד שהצבור עונין, וחוזר לתפלתו, ויוצא ידי חובתו בשמיעה, ששומע כעונה קיימ"ל. איבעיא להו מהו להפסיק ליהא שמיה רבה מברך. כי אתא רב דימי אמר ר' יהודה ור' שמע' תלמידי דר' יוחנן אמרי לכל אין מפסיקין חוץ ליהא שמיה רבא מברך שאפילו עוסק במעשה מרכבה פוסק ועונה. ולית הלכתא כוותיהו. ואסיקנא הא דאמר לכל אין מפסיקין חוץ ליהא שמיא רבא מברך שאפי' עוסק במעשה מרכבה פוסק ועונה עם הצבור, הא אסיקנא דלית הלכתא כוותיהו. מיהו מנהגא דרבנן לשתוק ולשמוע הצבור כשעונין אמן יהא שמיה רבא מברך וחוזר ומשלים תפלתו. וראינו עוד לרבוותא הגאונים דאי על יחיד לכנוס ואשכח צבור דצלו בלחש, מעכב עד דמסיימי, וכד פתח שליח צבורא מסדר צלותיה בהדי שליח צבור מילתא מילתא בלחש ואומר קדוש עם הצבור, ושפיר דמי. דכי האי גונא לאו הפסקה היא. וכי אמור רבנן אם יכול להתחיל ולגמור, היכא דאתחיל מקמי דפתח שליח צבור אבל כדמתחיל בהדי שליח צבורא שפיר דמי.

◆

רב ניסים גאון

ר' יהודה דלא דריש סמוכין בכל התורה ובמשנה תורה דריש. פירשו לטעמא דמילתא בפרק ע"ו נשים (דף ו) ואמרי ובמשנה תורה מאי טעמא דריש איבעית אימא משום דמוכח ואיבעית אימא משום דמופנה:

מסורת הש"ס

א) [תיבת וכן ליתא ברי"ף], ב) מגילה דף כג:, ג) [שם פ"ש סנהדרין עד: ע"ש], ד) [נ"ל ואמרו עדה עדה דכתיב עד מתי לעדה הרעה הזאת מה להלן וכו' כן איתא במגילה], ה) [אולי צ"ל ור"ש בן לקיש וע' כתובות קיא:], ו) [ע' תוספות ב"ק פב: ד"ה אמא], ז) [עי' תוס' יבמות דף ד. ד"ה וכי מפני ותוס' קדושין נג. ד"ה ומוקי ליה], ח) [פסחים כח:], ט) יבמות דף ד., י) שם סנהדרין דף סו:, כ) יבמות ד. ג. וע"ש במשנה, ל) [קדושין ל. ע"ש], מ) לקמן כו., נ) [נ"ל דם נדה], ס) [ויקרא כ].

◆

תורה אור השלם

1. ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני יי מקדשכם: ויקרא כב לב
2. הבדלו מתוך העדה הזאת ואכלה אתם כרגע: במדבר טז כא
3. רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך והודעתם לבניך ולבני בניך: יום אשר עמדת לפני יי אלהיך בחרב באמר יי אלי הקהל לי את העם ואשמעם את דברי אשר ילמדון ליראה אתי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בניהם ילמדון: דברים ד ט י
4. מכשפה לא תחיה: שמות כב יז
5. לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו: דברים כג א
6. ונתן האיש השכב עמה לאבי הנער חמשים כסף ולו תהיה לאשה תחת אשר ענה לא יוכל שלחה כל ימיו: דברים כב כט

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ור' יהודה פוטר דקסבר דאין: (ב) תוס' ד"ה עד וכו' בירושלמי וכו' לא התפלל שחרית וכו':

◆

מוסף תוספות

א. בתוס' רי"ש כתב, כשהיה עומד באמצע התפילה ומגיע ש"ץ למודים.

◆

מוסף רש"י

מה להלן עשרה. עדה אין פחותה מעשרה שנאמר (במדבר יד) עד מתי לעדה הרעה הזאת, יצאו יהושע וכלב (מגילה כג:). **מה שוכב עם בהמה בסקילה.** דכתיב באשה הנרבעת לבהמה (ויקרא כ) דמיהם בם, וכל דמיהם בם בסקילה היא דגמרינן מאוב וידעוני דכתיב בהו (שם) באבן ירגמו אותם דמיהם בם (יבמות ד. סנהדרין סו:). **נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו.** שלא נאסרה עליו עולמית אלא אשת אביו, כדכתיב (ויקרא יח) ערות אשת אביך, ואשת משמע ע"י אישות דקדושין (יבמות ד.). **אנוסת בנו.** לאו כלתו היא דאין כלה אלא מקודשת ונאסרה לאנוסה (שם).